

Názory mladých na inkluzívne vzdelávanie

Vypočutie v Európskom parlamente
Brusel, november 2011

Názory mladých na inkluzívne vzdelávanie

**Vypočutie v Európskom parlamente
Brusel, november 2011**

Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania je nezávislá a samosprávna organizácia podporovaná svojimi členskými krajinami a európskymi inštitúciami (Komisiou a Parlamentom).

Názory akejkoľvek osoby vyjadrené v tomto dokumente nemusia predstavovať oficiálne názory Agentúry, jej členských krajín alebo Komisie. Komisia nemôže niesť zodpovednosť za žiadne možné použitie informácií z tohto dokumentu.

Redakcia: Victoria Soriano, Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania

Výňahy z dokumentu sú povolené s uvedením jednoznačného odkazu na zdroj. Odkaz na túto správu sa musí uvádzať ako: Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania (2012) *Názory mladých na inkluzívne vzdelávania*, Odense, Dánsko: Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania.

V záujme lepšej prístupnosti informácií je táto správa k dispozícii v plne spracovateľných elektronických formátoch a v 22 jazykoch. Elektronické verzie správy sú dostupné na internetovej adrese Agentúry: www.european-agency.org

ISBN: 978-87-7110-408-0 (Elektronická verzia)

ISBN: 978-87-7110-386-1 (Tlačaná verzia)

© **European Agency for Development in Special Needs Education 2012**

Sekretariát
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Dánsko
Tel.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussels Office
3 Avenue Palmerston
BE-1000 Brussels Belgium
Tel.: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

Tento dokument bol vypracovaný s podporou GR Európskej komisie pre vzdelávanie a kultúru: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

OBSAH

PREDSLOV	5
ÚVOD	7
PRÍSPEVKY MLADÝCH DELEGÁTOV	11
Čo je podľa vás inkluzívne vzdelávanie?	11
Mohli by ste opísať, ako sa v praxi realizuje, alebo ako by sa malo realizovať inkluzívne vzdelávanie vo vašej škole?	13
Aké sú podľa vášho názoru hlavné prínosy a úlohy, ktoré do vášho vzdelávania prináša alebo by mohlo prinášať inkluzívne vzdelávanie?	21
Pripomienky a návrhy	28
POHĽAD SPÄŤ A POHĽAD VPRED	31
MLADÍ DELEGÁTI NA VYPOČUTÍ V EURÓPSKOM PARLAMENTE V ROKU 2011	34

PREDSLOV

V novembri 2011 mala Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania ďalšiu veľkú príležitosť a česť usporiadať európske vypočutie. Konalo sa v Európskom parlamente v Bruseli za účasti mladých ľudí – so špeciálnymi vzdelávacími potrebami alebo bez nich a/alebo s postihnutiami – z 2. stupňa základných škôl a stredných škôl, ktorí diskutovali o tom, čo pre nich znamená inkluzívne vzdelávanie.

Išlo o tretie vypočutie tohto druhu, ktoré Agentúra usporiadala. Prvé podujatie pod názvom Európske vypočutie mladých ľudí so špeciálnymi vzdelávacími potrebami sa konalo v Európskom parlamente v roku 2003 za účasti delegácií z 23 krajín. Konalo sa za podpory ministerstiev školstva a Európskej komisie ako hlavné podujatie v rámci Európskeho roka ľudí so zdravotným postihnutím. Druhé podujatie pod názvom Hlasy mladých: k rozmanitosti vo vzdelávaní sa konalo v Lisabone v roku 2007 v rámci portugalského predsedníctva Európskej únie za účasti delegácií z 29 krajín.

K organizácii vypočutia v roku 2011 prispeli všetky členské štáty Agentúry, ktoré boli zastúpené plnou účasťou 88 ľudí z 31 delegácií.

Pre organizátorov aj pozvaných hostí bolo cieľom vypočuť si názory mladých ľudí a zhodnotiť pokrok v oblasti inkluzívneho vzdelávania v príslušných krajinách dosiahnutý od posledného vypočutia v Parlamente v roku 2007.

Každý študent mal možnosť hovoriť na základe svojich osobných skúseností o zásadných otázkach týkajúcich sa realizácie inkluzívneho vzdelávania, ako aj o jeho prínosoch a problémoch. V diskusiách sa opakovane spomínal význam inkluzívneho vzdelávania, ktoré je evidentne bežnou témou v školskom živote mladých ľudí.

Chceli by sme vyjadriť vďaka všetkým členským krajinám za ich cennú podporu pred vypočutím, v jeho priebehu i po ňom. Taktiež by sme chceli poďakovať úradníkom, ktorí sa aktívne podieľali na otváracích a záverečných schôdzkach podujatia a moderovali schôdzku mladých delegátov venovanú výsledkom: p. Milan Zver, poslanec Európskeho parlamentu; p. Harald Hartung a p. Ana Magraner z Európskej komisie; p. Jerzy Barski, hovorca poľského predsedníctva Európskej únie; p. Emilia Wojdyła, zástupkyňa

---

riaditeľa pre školstvo, Poľsko; p. Aleksandra Posarac zo Svetovej banky a p. Kari Brustad z nórskeho ministerstva školstva.

Podakovať by sme chceli predovšetkým 88 mladým delegátom a ich rodinám, sprevádzajúcim osobám, učiteľom a podpornému personálu. Bez nich by toto dôležité podujatie nikdy nevzniklo. Zabezpečíme, aby sa na ich názory nezabudlo.

Per Ch. Gunnvall
predseda

Cor J.W. Meijer
riaditeľ

ÚVOD

Dňa 7. novembra 2011 predstavilo v Európskom parlamente 88 mladých ľudí z 31 delegácií¹ svoje názory na inkluzívne vzdelávanie. Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania (Agentúra) organizuje takéto podujatie na európskej úrovni už po tretíkrát.

Cieľom tohto vypočutia bolo znova plnohodnotne zapojiť mladých ľudí vo veku od 14 do 19 rokov do diskusií o inkluzívnom vzdelávaní. Každá členská krajina Agentúry bola vyzvaná nominovať maximálne 2 mladých delegátov so špeciálnymi potrebami a/alebo zdravotným postihnutím a 1 delegáta bez takýchto potrieb z prostredia druhého stupňa základných škôl a zo stredných škôl. Treba podotknúť, že nominovaní delegáti zastupovali širokú škálu rozličných potrieb, ale väčšina mladých delegátov pochádzala zo školského prostredia v hlavnom prúde vzdelávania a vypočutia sa zúčastnili spolu so svojimi spolužiakmi.

Podujatie malo poskytnúť mladým ľuďom z celej Európy príležitosť vyjadriť sa. Vytvorilo im platformu na vyjadrenie vlastných názorov na tému vlastného vzdelávania, na vysvetlenie svojich potrieb a požiadaviek a výmenu nádejí do budúcnosti. Vypočutie zároveň umožnilo mladým ľuďom podeliť sa o svoje osobné skúsenosti a debatovať o tom, čo pre nich znamená inkluzívne vzdelávanie a čo prináša do ich každodenného života.

Podobne ako v roku 2007, aj dnes mladí účastníci vopred dostali prípravný dokument s otázkami, aby sa zamysleli nad svojím školským prostredím a diskutovali o ňom. V nedeľu dňa 6. novembra sa mladí delegáti zapojili do siedmich pracovných skupín, kde debatovali o týchto otázkach, prispeli svojimi pripomienkami a návrhmi. Z diskusií pripravili stručné zhrnutie, ktoré v nasledujúci deň prezentovali v Európskom parlamente.

Diskutovali o týchto otázkach:

- Čo je podľa vás inkluzívne vzdelávanie?

---

¹ Belgicko (francúzske a flámske spoločenstvo), Česká republika, Cyprus, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Island, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Nemecko, Nórsko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo (Anglicko, Severné Írsko, Škótsko a Wales), Španielsko, Švajčiarsko, Švédsko, Taliansko.

- Mohli by ste opísať, ako sa v praxi realizuje alebo ako by sa malo realizovať inkluzívne vzdelávanie vo vašej škole? Ako je napríklad organizovaná vyučovacia hodina, aké programy sa vykonávajú, aká podpora sa poskytuje, atď.?
- Aké sú podľa vášho názoru hlavné prínosy a úlohy, ktoré do vášho vzdelávania prináša alebo by mohlo prinášať inkluzívne vzdelávanie?
- Chceli by ste uviesť ešte nejaké pripomienky?

Súhrny z diskusií mladých delegátov boli predstavené v Európskom parlamente a z výsledkov týchto diskusií vychádza aj táto správa.

Na nasledujúcich stránkach sú podrobne opísané spoločné myšlienky a otázky, na ktorých sa spoločne dohodli mladí delegáti. Zrelosť a hĺbka ich diskusií je zrejmá na prvý pohľad, ich názory netreba „interpretovať“, stačí len zaznamenávať ich pripomienky a návrhy. Názory a návrhy každej skupiny sú predstavené zväčša bez spomenutia úrovne vzdelávania mladých delegátov (druhý stupeň základnej školy alebo stredná škola) alebo ich potrieb špeciálneho vzdelávania, či ich neprítomnosť. Namiesto toho sú príspevky usporiadané podľa odpovedí na štyri uvedené otázky: čo je to inkluzívne vzdelávanie, ako sa realizuje v praxi, prínosy a úlohy, ďalšie pripomienky. V čo najväčšej miere sme použili pôvodné slová a znenie mladých delegátov, ich dohodnuté vyhlásenia prešli len veľmi malou úpravou.

V diskusiách každej pracovnej skupiny sa otvorilo niekoľko zásadných otázok a tém. Napríklad:

- právo na kvalitné vzdelanie a rovnaké príležitosti vo vzdelávaní,
- boj proti diskriminácii,
- zabezpečenie potrebnej podpory,
- odstránenie existujúcich fyzických, sociálnych a vzdelávacích prekážok,
- vzájomné prínosy inkluzívneho vzdelávania pre všetkých žiakov.

Okrem prípravných otázok bola delegácia každej krajiny požiadaná o vytvorenie plagátu, ktorý ilustruje, ako sa v ich školskom prostredí vníma inkluzívne vzdelávanie. Pri tvorbe plagátov delegáti využili materiály každého druhu – vizuálne, hmatové, ba aj zvukové. Všetky plagáty boli počas vypočutia vystavené mimo zasadacej miestnosti

---

Európskeho parlamentu a dnes sú dostupné v publikácii Zbierka plagátov („Poster Collection“) spolu so stručnými opismi a ďalšími údajmi o mladých delegátoch a ich školách.

Všetky informácie týkajúce sa vypočutia v roku 2011 možno nájsť na internetovej stránke Agentúry: <http://www.european-agency.org/agency-projects/european-hearing-2011>

PRÍSPEVKY MLADÝCH DELEGÁTOV

Čo je podľa vás inkluzívne vzdelávanie?

Mladí delegáti hovorili o právach – právo na kvalitné vzdelanie, voľbu, rovnoprávnosť a rešpekt. Uviedli, že inkluzívne vzdelávanie neznamena len toľko, že všetci sú spolu na jednom mieste, ale že majú priateľské a dobré vzťahy s rovesníkmi.

Podotkli, že inkluzívne vzdelávanie je prínosné pre všetkých: vytvára príležitosti učiť sa a vymieňať si skúsenosti. Zdôraznili dôležitú úlohu učiteľov a svojich rovesníkov a upozornili, že inkluzívne vzdelávanie je prvým krokom k tomu, aby sa stali plnohodnotnými členmi spoločnosti.

Nasleduje niekoľko príspevkov:

Každý má právo študovať. Študovať a mať prístup k dobrému kvalitnému vzdelaniu je ľudské právo. Ak niekto má problém, potrebuje poradenskú službu, ktorá mu pomôže. Inklúzia sa dosahuje prostredníctvom celej spoločnosti: rodiny, školy atď. Ak je človek iný, má právo na pomoc bez ohľadu na to, ako sa líši (Dagur).

Inkluzívne vzdelávanie je byť/učiť sa spolu so všetkými ostatnými. Všetci sme si rovní a všetci sme iní, máme právo vybrať si, čo chceme robiť – predmety, spôsoby výučby (James). Inkluzívne vzdelávanie znamená možnosť vybrať si svoje vzdelanie (John, Nana-Marie).

Inkluzívne vzdelávanie znamená, že všetci sú v rovnakej škole a v rovnakej triede (Fé, Josette, Kanivar). Ide o to, mať vyučovanie v bežnej škole, mať priateľov, nielen učiť sa spolu, keď každý robí všetky aktivity. Ale ide aj o špeciálne oddelenia v bežných školách, o možnosť zúčastňovať sa niektorých hodín v malých skupinách s inými žiakmi s podobným postihnutím (Michalis, Andreani, Maria).

Inkluzívne vzdelávanie je pre všetky deti. Školy bežného typu by mali byť v blízkosti ich bydliska. Táto skúsenosť prispieva k stretávaniu ľudí zo susedstva (Wacław).

Inkluzívne vzdelávanie znamená byť súčasťou „bežnej“ triedy a byť „bežným“ človekom. Každý je zapojený. Je to o mladom človeku s postihnutím, ktorý sa v triede cíti vítaný, a žiaci bez špeciálnych potrieb ho rešpektujú. V „bežnej triede“, ak žiaci majú iné potreby,

napríklad potrebujú tlmočníka pre nepočujúcich, škola im ho musí zabezpečiť. Ide o to, aby sa každý mohol zapojiť (Lise).

Nejde o to, byť súčasťou bežnej školy, ide o to, byť súčasťou spoločnosti. Každý človek s postihnutím má právo vzdelávať sa v bežnej škole, ak si to myslí a dokáže to. Aj tak mu treba dať možnosť voľby, i keď to nedokáže (Jere). Ide o právo zapojiť sa, s možnosťami, ale vždy byť zapojený do spoločnosti (Fabian, Pedro, Diogo, Josette).

Inklúzia znamená viac rešpektu, vzťahov, nových priateľov a nových informácií – vo všetkých oblastiach života (Rolands).

Inkluzívne vzdelávanie je prístup so širokým záberom, nejde len o dobré známky, ale aj o dobré sociálne kontakty a vzťahy. Škola je viac než len učenie sa z učebníc – ide o spoločenské vzťahy. Inkluzívne vzdelávanie nie je len škola, ale aj širšie spoločenstvo (Bethany, Gemma, Sophie).

Ide o to, ako sa naučiť žiť spolu a rešpektovať každého, s postihnutím či bez postihnutia (Emile). Bez ohľadu na rasu, pohlavie, špeciálne potreby, každý si pomáha a vzájomne sa podporuje. Hlavnou zásadou je podľa mňa solidárna spoločnosť (Maria). Je dôležité, aby sme sa všetci vzájomne akceptovali, a to aj vtedy, ak máme špeciálne potreby alebo inú kultúru či náboženstvo (Francesco). Je to o ľuďoch v školách, ktorí sa dozvedia o rôznych špeciálnych potrebách, najmä o tých, ktoré nevidno (Mathias). Inkluzívne vzdelanie nie je len o zdravotných postihnutiach alebo poruchách, ale aj o rôznych kultúrnych kontextoch a pod (Elin).

Všetci členovia školského spoločenstva sa musia ku každému správať s úctou. Vzájomné akceptovanie a rešpektovanie, tým sa to začína. Inkluzívne vzdelávanie si vyžaduje príspevok ostatných žiakov, ako aj učiteľov (Barbara, Mirjam, Triin).

Východiskovým bodom inkluzívneho vzdelávania je informovanosť učiteľov a výchova (Sophie a Gemma). Učitelia si musia uvedomiť, že každý potrebuje príležitosti na úspešné splnenie cieľov, a tieto šance musia poskytovať. Všetci máme nejaké nadanie – spolu vytvárame lepšie pracovné prostredie (Klara).

Učitelia tu musia byť pre všetkých – inkluzívne vzdelávanie si vyžaduje doplnkové zdroje, ako napríklad čas a peniaze, ale každý žiak musí dostať také vzdelanie, aké chce (Philipp). Inkluzívne vzdelávanie pomáha rozvíjať schopnosti, v ktorých vynikajú, a

pomáha im vo veciach, ktoré im robia ťažkosť. (C) Inkluzívne vzdelávanie znamená aj získanie potrebných materiálov (Carlo, Melania).

Dôraz sa často kladie na praktické záležitosti (napríklad budovy), ale inklúzia je najmä v mysliach ľudí. Každý si musí vytvoriť zvyk myslieť na rôzne postihnutia, bez diskriminácie alebo rozdeľovania. Medzi učiteľmi a žiakmi treba ešte urobiť veľa práce, aby spoznali talent a možnosti. Rozdeľovanie podľa postihnutí vytvára ešte väčšie prekážky (Mei Lan).

V inkluzívnom vzdelávaní by malo ísť o prelomenie bariér (Wessel). Musíme odstrániť bariéry v tom najširšom zmysle slova, musíme zmeniť mentalitu ľudí (Jens). Každý má právo na dobré vzdelanie. Niektorí potrebujú viac podpory ako ostatní, ale práva každého človeka musia byť dodržané (Francesco).

Inkluzívne vzdelávanie je úspešné začlenenie žiakov so zdravotným postihnutím (Daniel).

Mohli by ste opísať, ako sa v praxi realizuje, alebo ako by sa malo realizovať inkluzívne vzdelávanie vo vašej škole?

Mladí delegáti opísali niektoré znaky svojho vzdelávacieho prostredia a vyjadrili niekoľko obáv.

Toto sú ich príspevky:

Na mojej strednej škole existujú špeciálne programy pre deti s postihnutím, aj špeciálne miestnosti, kde dostávajú pomoc. Sú tam s nimi pomocníci a niekedy sú títo žiaci spolu s ostatnými v triede, ak je to tak pre nich lepšie. Žiaci na vozíčku majú v triede pohodlnejšie miesto. Ja mám ADHD (poruchu pozornosti sprevádzanú hyperaktivitou) a občas musím z triedy odísť. Ostatní žiaci to nechápu (Dagur).

Myslím si, že žiaci sa cítia veľmi integrovaní, učitelia nám v prípade potreby pomáhajú, rovnako ako ostatní žiaci (Claudia). Pomáha nám to, aby sme sa cítili ako ostatní žiaci (Claudia, Chiara, Yohana). Ja som na hotelovej škole a som spolu s kamarátmi. V mojej triede je špeciálny asistent, ale pomáha každému. Žiaci niekedy aj závidia, ale to len zriedka (Chiara). Žiakov s postihnutím niekedy vezmú von z triedy, ak to treba (Yohana).

Inklúzia sa začína už v škôlke. S každým sa pravidelne diskutuje (učiteľmi, rodičmi, žiakmi): je všetko v poriadku? S čím treba pomôcť? Ak daná situácia vyhovuje všetkým, žiak zostane v triede. Na začiatku roka sa trieda pripravuje na žiaka so zdravotným postihnutím – hovoria o type postihnutia, ktoré má daný žiak. V našej škole si človek môže vybrať, kde chce byť. V našej krajine existuje organizácia, ktorá poskytuje špeciálne materiály a informačné technológie. Škola si môže požičať pomôcky od tejto organizácie a žiaci si ich môžu brať aj domov. Keď už tieto pomôcky nepotrebujú, môžu ich používať ostatní žiaci zo školy alebo z iných škôl. Technologické pomôcky ako podpora sú veľmi dôležité (Melania, Carlo).

Chodím na hotelovú školu. V škole sú dve samostatné oddelenia, jedno pre žiakov s postihnutím a jedno pre žiakov bez postihnutia. Ja som v oddelení pre žiakov s postihnutím, ale radšej by som bol v oddelení so všetkými ostatnými. Myslím si, že žiaci by mali mať možnosť vybrať si byť tam, kde sa cítia príjemnejšie. Školské priestory v mojej krajine nie sú naprojektované pre ľudí so zdravotným postihnutím, vozíčkari tam nemôžu študovať. Vláda musí niečo urobiť. Ani zamestnancov nie je dosť. Predtým to bolo pre mňa veľmi ťažké, muži v mojej krajine museli byť silní, ale muži so zdravotným postihnutím boli slabí a neboli veľmi dobre vnímaní, ale už sa to zlepšuje. Cítim sa silnejšie a odvážnejšie, keďže chodím do školy, teraz sa mi ľahšie komunikuje s ostatnými (Artūras).

Pohybujem sa v odvetví gastronómie, mám hodiny varenia, spoločného stravovania, čašnícku prípravu a pod. Cieľom je získať prácu v gastronómii, ale to je ťažké: k osobám so zdravotným postihnutím sa ľudia niekedy nesprávajú pekne. Ešte treba veľa zmien. Bežné osnovy môžu byť pre žiakov so zdravotným postihnutím niekedy máťúce. Učitelia sú vystresovaní celoštátnymi skúškami a nevenujú dostatočnú pozornosť žiakom, ktorí potrebujú viac pomôcť (Stefanos).

Ja som v bežnej škole v triede s deviatimi ďalšími žiakmi so zdravotným postihnutím. Učitelia sú tu pre žiakov z oboch skupín. Niekedy sa cítim trochu segregovaná, lebo musím žiadať učiteľov, aby som mohla byť s ostatnými. S ostatnými žiakmi som len na obede. Mám osobitné osnovy, osobitný rozvrh v špecializovanom programe (Audrey).

Na začiatku strednej školy som si mohla vybrať len z dvoch škôl – nemali dosť vyškolených pracovníkov na vzdelávanie žiakov so zdravotným postihnutím. Mám pozitívnu skúsenosť s dvoma učiteľmi – mávala som jednu učiteľku a teraz tá nová vysvetľuje ešte lepšie. V škole by mali postaviť výťah (Zsófia).

Vzdelávala som sa v rámci špeciálneho programu, ktorý učitelia už roky dodržiavajú. Teraz v novej škole sa nevzdelávam v špeciálnom programe a darí sa mi. Učitelia však nie sú dostatočne pripravení a nemajú dostatok pracovného času. Na matematike nás je v triede 28 s jedným učiteľom, je tam nedostatok podporného personálu. V škole je veľa ľudí s poruchami učenia. V školách sa rozhodne, že mladí ľudia budú mať len predmety zamerané na prípravu na zamestnanie (napr. upratovanie) a nedostanú šancu učiť sa odborné predmety (napríklad matematiku a pod.). Skupiny sú príliš veľké, lebo financie nepostačujú na zvládnutie viacerých skupín. Chýbajú výťahy (Ingre).

V škole sa učia základné zručnosti. Bola som zaradená do „premostovacej“ triedy a zistila som, že nemôžem navštevovať predmet Starostlivosť o dieťa. Chcem sa zúčastňovať vyučovania na rovnakej úrovni ako ostatní, i keď by som možno mala horšie známky. V mojej krajine sa poskytuje veľa podpory, človek by mal mať možnosť zapísať si predmety, ktoré chce, alebo vybrať si predmety na maturitu. Ale je nespravodlivé, že nie každý dostáva rovnakú podporu (Leanne).

Vedel som, že by som zvládal variabilnejšie učivo, musel som to hovoriť a dokazovať učiteľom, ktorí mi neverili. Cítil som, že ma

nerespektujú. Všetci sme rovnakí, všetci máme problémy. Každý učiteľ má iný názor, veci vysvetľujú odlišne – je to mätúce (Rolands).

Moja škola potrebuje pružnejší program vychádzajúci z toho, čo je pre študenta podstatné. Dôležité je nakrátko opustiť triedu, mať krátke prestávky, mať miesto na odpočinok a oddych (João).

Študujem na bežnej strednej škole. Myslím si, že je potrebné zlepšiť metodiku výučby, mať viac technológií, vizuálnych pomôcok a iné skúšky (Andreani).

Som v osobitnom oddelení. Potrebujeme viac asistentov a treba, aby žiaci s rovnakými ťažkosťami boli v rovnakej skupine. Mali by sme hrať hry a športy, cítiť sa bezpečne a spokojne (Michalis).

Chodíme na verejnú školu. Želali by sme si, aby existovali rôzne triedy pre rôzne úrovne a viac možností. Chceli by sme mať rovnaké triedy pre ľudí s rovnakým postihnutím (Elmo a Kanivar).

My sme na tej istej bežnej strednej škole (Pedro a Fabian). V škole by som uvítal viac zdravotne postihnutých, aby sa ľudia lepšie vzájomne chápali (Pedro). Jedáleň by sa mohla skvalitniť. Chceme sa učiť viac a lepšie (Fabian).

Som na bežnej strednej škole. Škola by sa mala prispôbiť materiálom, ktoré má, a učitelia by mali byť pripravení (Aure).

Študujem na bežnej strednej škole. Myslím si, že v škole by mali byť osoby so zdravotným postihnutím, aby sme ich lepšie pochopili, v mojej škole žiadni nie sú (Fé).

Študujeme na bežnej verejnej škole (Sam a Charlotte).

Je dôležité poskytovať podporu v učení. Ale učitelia sú prísni a rozhodujú sa bez opýtania. Silné oddelenie pomoci pri učení je výhodou, ale nie vždy býva dobré (Sam).

Chodím do špeciálnej školy a neprekáča mi to. V škole potrebujeme výťahy – často chýbajú (Jere).

Navštevujem gymnázium. Mám skvelých učiteľov a neviem, čo by sa dalo zlepšiť (Maria).

Študujeme na bežnej strednej škole. Škola zabezpečuje tlmočníkov pre nepočujúcich, výťahy a svetlá označujúce prestávku. Potrebuje viac technológií a zmenu myslenia učiteľov aj žiakov (Diogo a Josette).

V mojej triede bol jeden žiak so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, ktorému sa v triede nepáčilo („nič sa nenaučil“), ale na strednej škole mám aj priateľku, ktorá sa domnieva, že inkluzívne vzdelávanie je skutočne dobrá a užitočná skúsenosť. V mojej triede je učiteľ a sprevádzajúca osoba. Táto osoba je veľmi nápomocná. Každý človek by mal vedieť, čo je pre neho/ňu najlepšie (Nika).

Mám jedného asistenta a je mi s ním dobre, lebo robí, čo mu poviem. Ak hovoríme o triedach, kde sú len žiaci so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, bude dobre, ak triedy budú malé. Som v špeciálnej škole a som tam rád, lebo mám pocit, že učitelia chápu žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. Ale myslím si, že je lepšie, aby žiaci so špeciálnymi vzdelávacími potrebami zostali v bežnej triede s pomocnou podporou (Domen).

V mojej krajine je v bežnej triede aj 26 študentov a chcela som byť v bežnej triede. V bežnej triede mi ostatní študenti hovoria „toto nerob“. Je milé robiť to, čo je normálne v normálnom svete. Cítim, že je to ťažšie, pretože mám špeciálne pomôcky, s ktorými to dlhšie trvá, ale cítim, že je dobré mať priateľov, ktorí vidia a pomôžu. Všetci žiaci majú právo na podporu a pomoc zo strany učiteľov po vyučovaní, napríklad pri obede. Učiteľ a žiaci v mojej triede vedia, ako so mnou pracovať. Viem, že existuje centrum, ktoré poskytuje učiteľom pomoc (Sofie).

Musíte si vybrať, či sa chcete vzdelávať inkluzívne, alebo či chcete mať plnú pozornosť. Ak sa rozhodnete pre druhú možnosť, lepšie sa vám bude dariť v malej triede. Zúčastňujem sa projektu, pri ktorom informujeme ostatných o ľuďoch so zdravotným postihnutím vo vzdelávaní. Projekt je založený na tom, že žiaci školia žiakov a učitelia učiteľov (Laima).

Som rád, že mám dvoch učiteľov, jeden z nich mi pomáha. Zúčastnil som sa projektu, kde si všetci pozreli filmy a potom v skupinovej diskusii hovorili o problémoch. Asistent mi pomáha s domácimi úlohami (Wacław).

Myslím si, že som v normálnej situácii s dvoma učiteľmi v triede (Orlando).

Je dôležité mať podporu rečového terapeuta (logopéda). S učiteľmi som v kontakte prostredníctvom SMS alebo e-mailami sa kontaktujem s rečovým terapeutom. Učitelia niekedy zabúdajú, že musím odčítavať z pier, keď v triede nemám tlmočníka, pri hovorení

sa mi otočia chrbtom a používajú ťažké slová, ktorým nerozumiem (Méryem).

Mám skúsenosť so štúdiom na škole, ktorú navštevujú aj deti so špeciálnymi vzdelávacími potrebami. Moja škola je pre nich prispôsobená. Aj ostatní žiaci si navzájom pomáhajú bez toho, aby museli – jednoducho tak robia (Edgars).

V špeciálnom centre mám lepšiu podporu pri rehabilitácii ako v bežnej škole, ale mám pochybnosti, ako je to v prípade žiakov so závažnejším postihnutím. Chodím do špeciálnej školy, pretože najbližšia škola mi nevyhovovala (Tuomas).

Mám pocit, že vďaka možnosti byť s ostatnými žiakmi, ktorí majú rovnaké potreby, sa medzi spolužiakmi cítim normálne. V triede nás je 8 a všetci máme sluchové postihnutie (Kamilla).

Mala som pocit, že v „inkluzívnej“ škole ma ostatní šikanovali. V špeciálnej škole sa mi páči, že v jednej špeciálnej miestnosti, ktorá je otvorená aj večer, máme k dispozícii veľa počítačov, aby si študenti mohli robiť domáce úlohy (Rebeca).

Učitelia sa niekedy zameriavajú na veci, ktoré nedokážem, nie na moje zručnosti (Pórdur).

Chodím do bežnej školy a v triede máme žiakov s Aspergerovým syndrómom (Marie).

V mojej škole sú slabozrakí a nevidiaci žiaci. V škole máme špeciálnych pedagógov. Na matematiku máme špeciálneho učiteľa, ktorý pomáha malým skupinkám slabozrakých žiakov. Braillovo písmo je veľmi dôležité (Dean, Robert). Máme vyhradených zamestnancov, ktorí sa starajú o potreby zdravotne postihnutých mladých ľudí (Daniel).

V mojej krajine majú vozíčkari špeciálnych asistentov a na pomoc majú aj zvláštne architektonické prvky, ako napríklad rampy a zábradlia. V mojej škole si učitelia uvedomujú potreby žiakov. Máme asistentov na pomoc s učením. Ak som chorá, nie je problém so získaním preberaného učiva a domácich úloh. Pri písomkách mám mimoriadny čas a môžem si urobiť prestávku, keď treba (Maria).

Chodím do bežnej školy a využívam doplnkovú podporu. Cítim sa integrovaná. Cítim sa rovnako ako žiak bez špeciálnych potrieb. V mojej krajine sú v bežných školách špeciálni pedagógovia, ktorí nám pomáhajú (Pauline).

Chodím na strednú školu, kde nie sú žiaci so špeciálnymi potrebami (Emile).

Chodím na bežnú školu, ale som zaradený do oddelenia inkluzívneho vzdelávania. Dostávam veľkú pomoc a mimoriadny čas pri skúškach (Honoré).

Páčili sa mi také prostriedky, ako napríklad menej otázok alebo viac času pri písomkách. Je to potrebné na zabezpečenie adaptácie na moje potreby (Jakub).

V mojej škole nevyužívam doplnkovú podporu. Podporujú ma moji spolužiaci a pomáhajú mi tak, že mi donesú domáce úlohy. Niekedy ma chápu lepšie ako učitelia. Som v bežnej škole a v mojej triede som jediná so špeciálnou potrebou. V podstate mi nepomáhajú, lebo som v „normálnej“ škole (Melanie).

Som v „normálnej“ triede a môj život v škole je prispôsobený mojim potrebám. Využívam počítač, väčšiu lavicu a dopravu do školy a späť domov. Mám šťastie na učiteľov. Niektorí učitelia však nechcú rozumieť, ak to nie je v osnovách, nechcú pomôcť a prispôsobiť program (Lise).

Nepotrebovala som špeciálnu školu, ale nemala som na výber, lebo bežná škola nemala prístupnosť, akú som potrebovala (Bethany).

V bežnej škole som sa stala silnejšou osobou, pripravila ma na skutočný svet. Základom je správna príprava inkluzívneho vzdelávania, správne materiály v správnej forme sú mimoriadne dôležité. Treba zvyšovať povedomie a pomáhať meniť postoje k ľuďom s rôznymi potrebami (Gemma).

Dobrá je podpora od ľudí, ktorí nie sú zamestnancami školy, ktorí môžu pôsobiť ako mediátori pre žiakov so špeciálnymi potrebami. Niektorí učitelia nechceli spolupracovať na tom, aby inkluzívne vzdelávanie fungovalo pre mňa a ostatných. Učitelia by mali v triede akceptovať každého. Špeciálne školy môžu niektorých žiakov pripraviť na bežnú školu v neskoršej fáze, mňa špeciálna škola pripravila na bežnú strednú školu (Wessel).

Veľmi dôležité je mať spolužiakov, ktorí mi pomáhajú, a správnu podporu pri pracovných zadaniach (Jože).

V mojej škole až do vlašajška neboli žiadni žiaci s postihnutím, spolužiaci mali obavy z odlišností (Keenan).

V mojej triede bola žiačka so sluchovým postihnutím – učiteľka nás požiadala, aby sme jej pomáhali, ale bolo to ako starať sa o malé dieťa. Nadmerná ochrana nie je pre žiakov s postihnutím prospešná, je to neprirodzené. Moja škola je prístupná pre vozíčkarov a podporuje aj žiakov so zrakovým alebo sluchovým postihnutím. Máme semináre, kde mladí ľudia hovoria o svojom postihnutí, a získavajú väčšiu podporu od rovesníkov (Asgerdur).

Raz do týždňa chodím na bežné vyučovanie, a to je veľmi dôležité. Základom sú nápomocní učitelia a spolužiaci – na základnej škole to tak nebolo, teraz na strednej škole som spokojný (Łukasz).

Mali sme samostatné oddelenie pre dodatočnú podporu našich potrieb, ale pomáhali nám aj asistenti, napríklad s čítaním z tabule a pod. Materiálne vybavenie poskytla učiteľka pre zrakovo postihnutých (Katrina).

Do mojej špeciálnej školy chodí 38 chlapcov, takže máme menej predmetov a viac praxe. Triedy sú veľmi malé, ale niektoré materiály sú nevhodné, napr. prehrávače DVD bez titulkov. Vždy je to ťažké, keď nastúpi nový učiteľ, lebo chvíľku trvá, kým sa vytvorí vzájomné porozumenie. Školy by mali byť zmiešané (chlapci a dievčatá) (Simon).

Učiteľ informatiky na mojej škole má tiež postihnutie – umožňuje mu to lepšie chápať špeciálne potreby, lepšie pozná problémy svojich žiakov (Áron).

Rôzne postihnutia si vyžadujú rôznu podporu. V mojej škole sa používali mikrofóny a niektorí učitelia v menších triedach používali znakovú reč. Škola bola jednoposchodová (prístupná pre vozíčkarov). Mali sme aj technické pomôcky pre žiakov s postihnutím, ako napríklad lupy, a „oddychové“ priestory pre žiakov s poruchou ADHD atď. (Elin).

Píšem veľmi pomaly a potrebujem viac času pri previerkach a pod. (Philipp).

Mám kamaráta s dyslexiou, ktorému veľmi pomáha počítač a doplnkový čas. Využívali sa aj zvukové súbory a podpora rovesníkov, ale neboli vždy zabezpečené (Klara).

Aké sú podľa vášho názoru hlavné prínosy a úlohy, ktoré do vášho vzdelávania prináša alebo by mohlo prinášať inkluzívne vzdelávanie?

Mladí delegáti vyjadrili, aké podľa nich sú alebo by mohli byť hlavné *prínosy* inkluzívneho vzdelávania. Okrem iných faktorov spomenuli, že sú lepšie pripravení na hľadanie si práce v budúcnosti, že sú silnejší a samostatnejší, že vedia, o čom je skutočný život, bojujú proti diskriminácii a stereotypom, majú viac priateľov, cítia sa ako „normálni“ a prelamujú bariéry.

Nasleduje niekoľko príspevkov:

Človek si ľahšie nájde prácu, lebo má bežné vysvedčenie. Ak je v bežnej škole, ľahšie sa zaradí do spoločnosti, než keby bol v triede s ľuďmi s postihnutím (Melania, Carlo).

Hlavným zmyslom školy je pripraviť mladých na skutočný život. Spoločná práca/učenie sa vytvára krajšiu budúcnosť (Jonas). V špeciálnych školách nevedia, ako sa žije v bežnej spoločnosti (Waclaw). Je dôležité, aby po ukončení školy mal každý rovnaké vysvedčenie. Táto iniciatíva im dá šancu zaradiť sa do modernej spoločnosti (Laima a Kamilla).

Je pekné mať dobré spoločenské vzťahy, ale dôležité je mať možnosti získať dobrú prácu a inkluzívne vzdelávanie tieto možnosti poskytuje (Jože).

Inkluzívne vzdelávanie poskytuje žiakom so špeciálnymi vzdelávacími potrebami nácvik vysvetľovania svojich potrieb – potrebujú to v spoločnosti aj v práci (Barbara). Skúsenosti sú niekedy dôležitejšie než kvalifikácia. Keď raz vyriešime naše vzdelávanie, podaria sa aj ostatné veci v spoločnosti (Leanne).

Je naozaj dôležité, aby ľudia so špeciálnymi vzdelávacími potrebami boli zaradení do bežných škôl, lebo ostatní žiaci sa tak môžu dozvedieť o zdravotných postihnutiach. Žiaci so špeciálnymi potrebami a bez takýchto potrieb sa môžu navzájom od seba učiť a vymieňať si vedomosti (Efstathios).

Je dôležité spoznávať ostatných ľudí a ich životy, učiť sa od druhých prostredníctvom výmeny skúseností (Charlotte, Diogo, Méryem, Zineb). Otvára to ľuďom myseľ a pomáha znižovať diskrimináciu (Aure). Ostatní môžu premýšľať (Pedro) a my sa učíme akceptovať odlišných ľudí (Andreani).

Je to dobré pre nás – a dobré aj pre nich (Barbara). Dôležité je uvedomiť si prínosy pre celú triedu (Sophie). Inkluzívne vzdelávanie pomáha bežným deťom, aby boli tolerantnejšie a mali otvorenejšiu myseľ (Sára).

Odstránenie bariér si vyžaduje zmenu mentality, ste súčasťou širšieho rámca. Ostatní mladí ľudia musia dospieť k pochopeniu: žijeme vo svete neznalých (Gemma).

Každý sa zapája bez ohľadu na to, aké ma ťažkosti (Robert). Každý by mal mať šancu na inkluzívne vzdelávanie a lepší život (Tomáš).

Inkluzívne vzdelávanie pomáha každému pocítiť, že je súčasťou dobrého systému (Triin). Dáva to človeku možnosť študovať a nemať pocit, že je iný (Lucie). Každý je emancipovaný (Elmo). Zároveň to pomáha každému prekonať svoje limity (Maria).

Máte skúsenosti, ktoré zaženú stereotypy. Inkluzívne vzdelávanie zmení postoj človeka k postihnutiu (John). Zvyšuje toleranciu a pochopenie medzi ľuďmi s postihnutím (Dean).

Ak by si každý uvedomoval rôzne zdravotné postihnutia a osobnú situáciu ostatných ľudí, nebol by problém s inkluzívnym vzdelávaním. Šikana sa deje z dôvodu odlišnosti – prestane, keď sa tento fakt vysvetlí. Inkluzívne vzdelávanie pomáha každému dosiahnuť svoj plný potenciál (Katrina).

Inkluzívne vzdelávanie nijako nesúvisí s tým, že človek je v prostredí, ktoré mu uľahčuje učenie. Toto prostredie by mali mať všetci rovnaké. Ľudia sa radšej učia v malých triedach a tak by to malo byť pre všetkých (Kamilla). Ľudia vo veľkých triedach zaspávajú, a tak si ich nikto nevšima. V takomto prostredí má učiteľ na každého žiaka len dve minúty, ale každý by potreboval tak desať. Absolvovanie bežného systému dáva človeku možnosť vybrať si a preskúmať, čo chce a čo dokáže (Kamilla).

Inkluzívne vzdelávanie je dobré pre priateľstvá (Bethany). Ide o priateľov – „partičku dobrých kamarátov“. Nielen učiť sa spolu, ale aj spoločne vystrájať (Sam).

Zlepšuje komunikáciu a vzájomné kontakty (Markos). Zároveň zlepšuje vzdelanie. Škola musí byť ústretovejšia k žiakom (Alexandra).

Inkluzívne vzdelávanie sa musí stať „bežné“, ale to by si veľa ľudí muselo osvojiť špeciálne zručnosti (Francesco).

Dôležité sú jednoduché veci, ako napríklad zaviesť všetky technické opatrenia – napríklad povoliť laptopy (Bethany). Veľa záleží od informovanosti učiteľov – napríklad o hlučnosti v triede (Mathias). Dobré sú možnosti individuálnej práce, ako napríklad osobné výučbové programy – špeciálna podpora na niektorých hodinách (Lucie). Dôležité je zohľadniť rôzne prístupy k učeniu, napríklad metódy vizuálneho učenia sa (Tomáš).

Dáva mi to možnosť fungovať v „normálnych“ skupinách na vyššej úrovni. Individuálny plán vzdelávania je veľmi dôležitý, ale učiteľov treba usmerňovať – žiaci musia byť aktívni (Tomáš). Je ťažké dostať správnu podporu, ale to sa dá prekonať (Francesco).

Dobré je zmeniť fyzické usporiadanie tried, ktoré prospeje sociálnym vzťahom (Robert). Spoločenská atmosféra v škole je naozaj dôležitá pre dosiahnutie inkluzívneho vzdelávania (Jens).

Čím skôr pomiešame ľudí s postihnutím s ostatnými, tým rýchlejšie dosiahneme pozitívne postoje. Neposkytuje sa dostatok pomôcok – toto musí byť základná iniciatíva, aby boli ľudia nezávislejší. Pre inkluzívne zapojených žiakov to má dôležitý spoločenský význam pre život a vytvára podporu pri domácich prácach po škole a pri mimoškolských činnostiach. Šport je významný spôsob zapojenia sa do spoločenského života (François).

Ak sú žiaci s postihnutím oddelení, môže byť ťažšie zvyšovať informovanosť. Možno využiť menšie skupiny, ktoré by mali byť spojené, ak je to možné (Keenan). Žiaci so sluchovým postihnutím lepšie zvládajú menšie triedy, pretože v hlučnom prostredí je priveľa rušivých vplyvov. Cítim sa ako „bežný“ človek, keď som spolu s rovesníkmi so sluchovým postihnutím (Elin).

Je potrebné nájsť rovnováhu medzi veľkosťou skupiny a potrebami. Ľudia so zdravotným postihnutím sa musia cítiť príjemne vo väčších skupinách, ale spoločnosť sa musí prispôbiť. Žiaci bez postihnutia a s postihnutím sa musia naučiť žiť spolu – s prístupom pre všetkých (Mei Lan).

Často sa hovorí, že inkluzívne vzdelávanie je drahé, ale snaha ušetriť vedie k tomu, že riešením problémov i tak zaplatíme viac (Daniel). Aj keď štát nemá veľa zdrojov, inkluzívne vzdelávanie sa musí realizovať čo najlepšie. Inkluzívne vzdelávanie je investícia. Musíme investovať do ľudí, ľudia sú jediný zdroj. Inkluzívne vzdelávanie nám pomáha vyrovnáť sa s našou minulosťou – posilňuje nás (Jens).

Mladí delegáti diskutovali aj o hlavných *problémoch*, ktorým musia podľa ich názoru čeliť v rámci inkluzívneho vzdelávania, ako je napríklad celkové nepochopenie postihnutia zo strany učiteľov a žiakov, potreba zmeny myslenia a postojov v súvislosti s rozmanitosťou, obmedzené skúsenosti učiteľov, negatívne postoje,

fyzický prístup do budov a potreba prispôsobenejších učebných materiálov a adekvátneho prostredia na učenie.

Nasleduje niekoľko príspevkov:

Integrácia v materskej škole, keď sú deti menšie, je veľmi ťažká (Dagur).

Niektorí ľudia nechápu rozdiely vo svojej vlastnej krajine. Ľudia bez zdravotného postihnutia sa s človekom so zdravotným postihnutím môžu vyrovnáť dvoma spôsobmi: buď idú preč, nestarajú sa a nesnažia sa, alebo sa skúšajú pýtať a pochopiť, i keď nechápu. Môj otec mával problémy, keď som bol mladší, lebo ľudia nevedeli, čo je to ADHD, a otec nevedel, ako to vysvetliť. Je dôležité, aby ľudia poznali rôzne druhy problémov. Najmä v krajine, ako je moja, je problém s postihnutými zakotvený v kultúre. My sme boli krajina bojovníkov. Boli sme Vikingovia a spoločnosť neprijímala slabých ľudí. Niekedy ich aj zabíjali a takáto kultúra je v mojej krajine ešte stále prítomná (Dagur).

Inkluzívne vzdelávanie v bežnej spoločnosti je stále ťažké. Pre nás môže byť nebezpečný, napríklad, aj prechod cez cestu, lebo semaforey nie sú prispôsobené pre ľudí so zrakovým postihnutím (Carlo a Melania).

Deti sa vzájomne značkujú za to, že niekto je zaradený do špeciálneho programu. Problém inkluzívneho vzdelávania súvisí so spoločenskými problémami (Ingre).

V bežnej škole je problém šikana, ako aj nedostatočné prijatie (Leanne).

Nastáva pokrok, čo sa týka spoločenských postojov k inkluzívnemu vzdelávaniu, stále však nie je hlavnou prioritou (Jonas).

Ťažkou úlohou je aj pochopiť problémy každého človeka. Škola a jej zamestnanci by mali chápať ťažkosti človeka a poskytnúť mu podporu, ktorú potrebuje, aby sa mu darilo. Mali by sme sa dostať do bodu, kde nie je rozdiel v tom, ako sa k ľuďom správame, kde nie je diskriminácia, ale pochopenie (Sam, Charlotte, Jere).

Učitelia a rodičia musia vedieť, ako používať technické pomôcky v škole a doma, treba viac podporných materiálov (Elmo, Kanivar, Fé, Aure).

Inkluzívne vzdelávanie môže vytvoriť nové bariéry, ktoré treba prekonať, ako sú napríklad: postoje učiteľov (Wessel); prekážky brániace učeniu a sociálne bariéry (Bethany); spoločenské vplyvy a tlaky rodičov (Triin); šikana (Sophie); spoločenské postavenie žiaka a podmienky na učenie mimo školy (Gemma); občianska vybavenosť, ako napríklad doprava (Francesco).

Pedagogická príprava je skutočne mimoriadne dôležitá (Sophie). Pedagogická príprava neposkytuje dostatok správnych informácií o problematike inklúzie. Ľudia so špeciálnymi potrebami už i tak majú problém a zaistenie lepšej podpory im niekedy spôsobuje ešte viac problémov (Wessel). Učitelia niekedy nemajú záujem dozvedieť sa o špeciálnych potrebách (Méryem).

Vláda zodpovedá za vyplácanie miezd učiteľom za ich prácu, sú platení za to, že učia, ale nemajú záujem „venovať sa niečomu viac“. Väčšinu učiteľov preto nezaujíma, aby sa dozvedeli niečo o špeciálnych vzdelávacích potrebách (Laima).

Učitelia musia mať jednotnú metodiku (Elin).

Učitelia možno majú obavy z toho, že by zdravotne postihnutým mladým ľuďom venovali viac pozornosti (Robert). V triede s niekoľkými žiakmi so zdravotným postihnutím by učiteľ nemal venovať prílišnú pozornosť žiakom s postihnutím. Učiteľ musí nájsť rovnováhu medzi podporovaním žiakov s postihnutím aj bez postihnutia (Daniel).

V mojej krajine sa pomáha až priveľa (Kamilla).

Na univerzitnej úrovni nemáme pomocných asistentov. Taktiež musíme odstrániť diskrimináciu a šikanu. Niektorí študenti vedia o zdravotnom postihnutí, ale i tak sa zo mňa smejú pre poruchu ADHD (Maria).

Vždy máme pocit, že by sme mali požiadať o pomoc. Neprichádza to automaticky. Je to dlhý proces, kým dostanete, čo potrebujete (Pauline).

Učitelia by mali hovoriť so žiakmi o postihnutí – bežní žiaci sa nedokážu rozhodnúť, ako môžu pomôcť a podporiť (Áron). Informovanosť o zdravotných postihnutiach by mala byť súčasťou vzdelávacieho programu (Katrina).

Dvaja alebo viacerí učitelia (asistenti) v inkluzívnej triede musia pracovať ako tím. Je to zručnosť navyše, ktorú si títo učitelia musia

prípravou osvojiť. Učiteľ by mal mať podporu odborníkov, aby sa vedel rozhodnúť, koľko doplnkového času vyžadujú žiaci s postihnutím (Philipp).

Vládne škrty už majú vplyv na niektoré druhy podpory – ľudia ako mediátori prichádzajú o prácu. Peniaze tečú do škôl, ale je to nanič, pretože podporu musia robiť „normálni“ učitelia, ale nevedia ako na to (Wessel).

Jednotliví odborníci musia pracovať spoločne. Nová generácia pedagógov je lepšie pripravená na to, aby rozumela žiakom s postihnutím a aby sa vyučovanie uskutočňovalo lepšie – vyvíjame sa správnym smerom. Tento zákon je dobrý, ale učitelia potrebujú poznať a pochopiť zrakové postihnutie/iné postihnutia. Potrebujeme viac technických pomôcok, aby osoby s postihnutím mali prístupné informácie (François). Fyzický prístup do budov je dôležitý (výťahy, automatické dvere, prístupné vypínače a pod.) (Thomas). V prípade písomiek treba doplnkový čas (Łukasz). Potrebujeme systémy internej podpory na pomoc pre žiakov so zdravotným postihnutím. V prípade pomoci zvonka sa môžu cítiť odlišní a izolovaní (Mei Lan). Slabozrakí žiaci potrebujú viac elektronických kníh a zvukových kníh (Łukasz, Áron).

Najväčším problémom sú postoje a poznatky ľudí – je to ako život v tme (Triin). Skutočným problémom je nutnosť neustále druhým vysvetľovať, čo potrebujem – ťažko dosiahnuť, aby si ostatní uvedomovali moje obmedzenia. Je veľmi ťažké, keď to musím robiť znova a znova. Spoločenské kontakty medzi žiakmi s postihnutím a bez neho sú často príliš obmedzené (Barbara).

Spoločnosť nechce akceptovať ľudí s ťažkosťami určitého typu, ale spoločenské prijatie je veľmi dôležité (Robert). S postihnutím sa spája stigma, ktorú treba odstrániť. V našom mládežníckom parlamente sme mali školenie, napríklad, o epilepsii a o možnostiach pomoci. V bežnom prostredí musia žiaci s postihnutím znova a znova vysvetľovať svoje problémy novým učiteľom a spolužiakom. Potrebujeme kontinuitu vyhodnocovania informácií a ohľaduplnosť k citom (Keenan).

Ľudia nie vždy vedia účinne alebo inak komunikovať (Tomáš). Nevhodné správanie rovesníkov je zlé pre každého (Lucie). Aj jednoduché veci môžu byť niekedy náročné (Bethany). Komunikácia je dôležitá – niektorí ľudia mávajú zlé návyky – nesmie tam byť

žiadne tabu. Nie všetci nevidiaci majú rovnaké problémy – je to veľmi komplexné (Sára).

Na ceste k inkluzívnemu vzdelávaniu je potrebné zohľadňovať viac psychologické otázky než praktické. V prípade „skrytého“ postihnutia, ako je napríklad Aspergerov syndróm, treba o ňom ľudí informovať, lebo si vytvárajú vlastné závery. Vzdelávanie sa musí poskytovať podľa potrieb – malé skupinky pomáhajú aj ľuďom s Aspergerovým syndrómom. Vedomosti a skúsenosti týkajúce sa konkrétneho typu postihnutia je ťažšie nadobudnúť v prostredí inkluzívneho vzdelávania než v bežnej škole pre žiakov s rovnakým postihnutím. Aj odborníkom niekedy chýbajú vedomosti a pýtajú sa: „aký máte problém?“ Všetci sme individuálni – môj autistický spôsob myslenia ovplyvňuje to, kým som (Daniel).

Každý chápe inkluzívne vzdelávanie inak, neexistuje spoločná definícia inkluzívneho vzdelávania a to je problém. Potrebujeme lepšiu informovanosť – nepohňeme sa ďalej, kým si každý nebude uvedomovať postihnutie (Katrina).

Pripomienky a návrhy

Mladí delegáti boli požiadaní o niekoľko všeobecných pripomienok a návrhov. Boli to tieto:

Rozmanitosť je pozitívna, je dôležité pripravovať ľudí od samého začiatku na prácu s deťmi, aby sa vybudovala lepšia generácia (Dagur).

Žiakov neradno nijako odrádzať (Robert). Potrebujeme si veriť (James). Je dôležité, aby mi učitelia verili (Efsthathios). Učitelia musia venovať viac pozornosti tomu, čo žiaci dokážu, a nie tomu, čo nedokážu. Ľudia musia vidieť aj poza postihnutie. Som sluchovo postihnutá – ale to nie ja, iba moje uši. Ja a moja porucha nie sme jedno a to isté. Pedagógovia potrebujú vedomosti o zdravotnom postihnutí. Potrebujeme viac spoločných aktivít – mimo školy, vo voľnom čase, pri športe a pod. – pre zábavu (Elin).

Nie je dostatok príležitostí tráviť čas v dobrovoľníckych skupinách alebo pri spoločenských aktivitách po škole. Aj po škole je život (Arvydas).

Musíme byť pripravení na budúcnosť. Učitelia v škole vedia, ktorí študenti sú postihnutí. V „reálnom“ svete sa ľudia musia starať o ľudí so špeciálnymi potrebami (Melanie). Ľudia s postihnutím sa musia naučiť, ako sa správať v spoločnosti (Marie).

Učitelia musia byť otvorení, aby pochopili, čo žiak chce, a ako mu pomôcť (Nana-Marie). Človek môže byť dobrý v jednom predmete a druhý mu nemusí ísť, ale kritériá by mu nemali zabrániť, aby študoval určité oblasti (Daniel).

Učitelia musia čo najviac umožňovať, aby sa každý učil podľa rovnakých štandardov. Mladí ľudia s postihnutím sa musia zapájať do rozhodovania. Sú na prvom mieste v rozhodnutiach, ktoré sa ich týkajú (Keenan). Každý sa musí zapojiť bez ohľadu na to, či sa líši alebo nie – každý je taký, ako ostatní (Katrina).

Mali by sme sa dívať na človeka, a nie na postihnutie a využiť všetko, čo máme, aby to bolo lepšie (Asgerdur).

Žiaci so zdravotným postihnutím sa musia rozhodovať sami a musia mať rovnaké príležitosti zapojiť sa do otázok týkajúcich sa ich vzdelávania – právo vyjadriť sa k veciam súvisiacim so vzdelaním (Klara). Máme právo rozhodovať (Wessel).

Ľudia, ktorým sa bude poskytovať podpora, by mali byť v prijímacej komisii pre nových zamestnancov na pozíciu školských asistentov, mali by sa zapájať do celkového rozhodovania. Mali by mať inšpirujúce vzory v ľuďoch s postihnutím (Sam, Charlotte, Jere).

Potrebujeme „školy bez bariér“. Inkluzívne vzdelávanie môže byť prospešné pre všetkých, aj pre ľudí bez postihnutia (Elmo, Kanivar,

Aure, Fé). Musíme zmeniť postoje žiakov bez špeciálnych potrieb voči postihnutiam (Emile).

Inkluzívne vzdelávanie je dobrá myšlienka – otvorí sa nový svet (Lucie).

Napokon zaznelo niekoľko názorov, ktoré zastávalo mnoho delegátov, ako napríklad:

- Z hľadiska inkluzívneho vyučovania mladí delegáti očakávajú od učiteľov a „ostatných študentov“ viac snahy o pochopenie a začlenenie zdravotne postihnutých študentov.
- Mladí delegáti súhlasia, že je dôležité znížiť počet žiakov alebo mať menšie triedy a vo všeobecnosti podporovať univerzálne naprojektovanie budov a vybavenie v spoločnosti vo všeobecnosti.
- Je dôležité dostávať podporu bez potreby o ňu bojovať.
- V príprave rovesníkov zo školy by sa mali viac zohľadňovať individuálne potreby a postoje.
- Inkluzívne vzdelávanie sa líši nielen v jednotlivých krajinách, ale aj v rámci krajiny.

Na záver je potrebné poukázať na kvalitu, otvorenosť a hĺbku diskusií medzi mladými delegátmi. Zrelosť vyjadrených názorov bola evidentná, rovnako ako aj ich záujem prispieť k realizácii skutočne inkluzívneho vzdelávania: rovnakého prístupu k vzdelaniu, kvalite vzdelania pre všetkých a rešpektovaniu odlišnosti.

Úplné prepisy diskusií v jednotlivých skupinách nájdete na internetovej stránke agentúry: <http://www.european-agency.org/agency-projects/european-hearing-2011/results-files>.

POHĽAD SPÄŤ A POHĽAD VPRED

Dnes v roku 2012 je ten správny čas zamyslieť sa nad príspevkami všetkých mladých delegátov od prvého vypočutia v roku 2003. Týchto troch podujatí sa zúčastnilo celkovo 238 mladých ľudí, ktorí boli vyzvaní, aby predstavili svoje pripomienky a návrhy na tému inkluzívneho vzdelávania. Cieľom všetkých troch vypočutí bolo spoznať názory mladých ľudí v záujme lepšieho pochopenia implementácie inkluzívneho vzdelávania v praxi z hľadiska koncového používateľa.

Názory mladých ľudí na inkluzívne vzdelávanie nemožno pokladať za menej relevantné než názory vyjadrené vyškolenými odborníkmi alebo akademikmi. Z výsledkov troch vypočutí jednoznačne vyplýva, že mládež vie ľahko a obsažne vyjadriť rovnaké zistenia, ktoré pozorovali aj experti na danú oblasť.

Tento dokument nie je pokusom o horizontálnu analýzu vývoja od roku 2003. Na každé vypočutie boli nominovaní iní mladí ľudia zastupujúci rôzne úrovne vzdelania a mladí ľudia bez špeciálnych potrieb alebo postihnutí sa zapojili prvýkrát až v roku 2011. Ide predovšetkým o zdôraznenie podobných a rozdielnych znakov v pripomienkach a obavách vyjadrených od roku 2003, ako aj o poukázanie na hlavné návrhy vznesené na všetkých vypočutiach.

V priebehu rokov mladí vyjadrovali celkovú spokojnosť so vzdelávaním bez ohľadu na to, či prišli z bežného alebo špeciálneho školského prostredia. Všetci zdôrazňovali význam kvalitného vzdelania a odbornej prípravy a upozorňovali na ich zásadnú úlohu pri hľadaní práce, rozširovaní a posilnení sociálnych vzťahov a pri celkovej príprave na budúci život.

Všetci mladí ľudia boli za inkluzívne vzdelávanie a aj napriek niekoľkým negatívnym skúsenostiam zdôrazňovali skutočnosť, že inkluzívne vzdelávanie je prospešné pre všetkých žiakov a študentov. Najmä účastníci z roku 2011 poskytli presné vysvetlenie, aké by malo byť inkluzívne vzdelávanie, čo pre nich znamená a aké výhody môže každému priniesť. Aj mladí ľudia bez špeciálnych potrieb alebo postihnutia dokázali otvorene opísať, prečo je inkluzívne vzdelávanie obohacujúce, ako otvára myseľ a prelamuje stereotypy.

Väčšina účastníkov pochádzala z bežného prostredia a uznávala rozdiely v inkluzívnom vzdelávaní v jednotlivých krajinách, ako aj existenciu oblastí, ktoré treba zlepšiť. I tak považujú inkluzívne vzdelávanie za právo. Toto právo zahŕňa rovnaký prístup k vzdelávacím možnostiam, prijímanie podpory potrebnej na maximálne využitie týchto možností vzdelania a úctivé správanie voči vlastnej osobe.

Právo na inkluzívne vzdelávanie znamená aj účasť na rozhodovaní a poskytovanie možností na slobodné rozhodovanie o budúcom školskom zaradení. Veď témou, ktorá sa prelínala všetkými tromi vypočutiami, bolo jednoznačné želanie mladých ľudí, aby sa mohli plne zapojiť do rozhodnutí, ktoré sa ich týkajú.

V roku 2003 to účastníci vyjadrili tak, že nechcú čeliť budúcnosti strávenej doma bez práce. Tento pocit vyjadrili aj v roku 2007 ako spoločnú túžbu žiť čo najsamostatnejšie. V roku 2011 delegáti zdôrazňovali, že jednou z hlavných výhod inkluzívneho školstva je dosiahnutie dobrého vzdelania, ktoré ich lepšie pripraví na samostatný život.

Inkluzívne vzdelávanie je pre mladých ľudí oslavou rozmanitosti a týka sa nielen školstva, ale aj spoločnosti ako takej. Dá sa plne dosiahnuť jedine odstránením prekážok a zmenou postojov. V tejto súvislosti mladí ľudia i naďalej upozorňujú na dva problémy – prístupnosť a postoje a odbornosť pedagógov.

Prístupnosť znamená nielen fyzickú dostupnosť budov, alebo aj zabezpečenie potrebnej a prístupnej technickej podpory a účinnej, bežne dostupnej podpory pri vzdelávaní.

Účastníci spomínali aj to, že učitelia si nie vždy uvedomujú existenciu a škálu vzdelávacích potrieb, prípadne tomu nevenujú pozornosť. Učitelia nemajú potrebné skúsenosti a príliš často sa sústredia na slabé, a nie na silné stránky študenta.

Napriek týmto poznámkam mladí ľudia nie sú negatívne naladení proti pedagógom, ale žiadajú si skôr nový typ učiteľa, ktorý je dobre pripravený a rád pracuje v systéme inkluzívneho vzdelávania.

V súvislosti s týmito problémami účastníci na vypočutí v roku 2011 predniesli konkrétne a praktické návrhy na zlepšenie s cieľom podporiť inkluzívne vzdelávanie na úrovni školy aj triedy. Tých, ktorí majú rozhodovacie právomoci žiadajú, aby zabezpečili vo všetkých školách potrebnú fyzickú prístupnosť, primerané zdroje a podporu,

čo zahŕňa asistentov dostupných v triede, ktorí reagujú na všetky vzdelávacie potreby žiakov.

Zdôraznili výhody malých tried a individuálnych vzdelávacích programov, ako aj možnosť doplnkových, dobre vybavených miestností na oddych alebo mimoriadnu podporu v prípade potreby. Poukázali aj na potrebu prispôsobenia skúšok (napríklad poskytnutie doplnkového času), ako aj na možnosť predĺženia štúdia o jeden rok tak, aby všetci študenti dosiahli rovnakú úroveň prospechu bez toho, aby niekomu bolo potrebné poskytovať dodatočnú podporu. V tomto smere zdôraznili, že rovnaké vzdelanie znamená získanie rovnakej kvalifikácie.

Spomínané tri vypočutia sú pre zúčastnených mladých ľudí nepochybne prospešné, ako to potvrdzuje spätná väzba z roku 2003. Tento prospech má dosah až do ich škôl a k ich učiteľom a žiakom, ktorí sa zúčastnili prípravných diskusií. Rôzne výstupy vytvorené po vypočutí z roku 2011 jednoznačne svedčia o tomto vplyve – mladí ľudia a odborníci, ktorí ich sprevádzali, po vypočutí podnikli rôzne kroky, napríklad napísali články do novín a časopisov, použili a vytvorili elektronické nástroje, ako napríklad stránky na Facebooku alebo Twitteri, prípadne špecializované stránky na internetovom portáli školy.

Agentúra podnikne kroky smerujúce k čo najširšej distribúcii tejto správy a nezabudne na seriózne návrhy a žiadosti mladých delegátov.

Spolu s delegátmi, ich rodinami, odborníkmi a osobami prijímajúcimi rozhodnutia, bude pracovať na vytváraní kvalitného vzdelávania bez bariér, kde je každý odlišný a rešpektovaný a kde – slovami samotných mladých delegátov – *sme všetci inej farby, ale spoločne môžeme vytvoriť dúhu.*

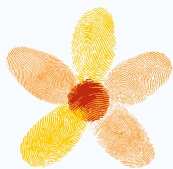
MLADÍ DELEGÁTI NA VYPOČUTÍ V EURÓPSKOM PARLAMENTE V ROKU 2011

Nasleduje menný zoznam 88 mladých delegátov, ktorí sa zúčastnili na vypočutí v Európskom parlamente v roku 2011:

Aure AFLALO	Keenan ALEXANDER
Carlo ANDERHALDEN	Maria BARANDUN
Efstathios BEKYRAS	Méryem BELGHAZI
John BENNINGTON	Markos BOTSOS
Robert BOYLE	Elin Johanna BRANDT KORALL
Pauline BRASSEUR	Chiara BRIZZOLARI
Wessel BROEKHUIS	Maria BUGEJA
Claudia BURATTINI	Fabian CAMARA ALCAIDE
Jens CAMILLERI	Tomáš ČERNÝ
Alexandra CHRONOPOULOU	Rolands CINIS
Leanne Alice COLE	Nana-Marie DALE REICHEL
Charlotte DARBY	Yohana Angelica DEL PINTO
Honoré D'ESTIENNE D'ORVES	Samantha DRYDEN-SILLARS
Wacław DZIĘCIOŁ	Klara Linnea Astrid ELFSTEN
Zsófia FAZEKAS	João FONSECA
Barbara GEHER	Sára GERGELY
Josette GRAÇA SILVA	Melania GROTTI
Kanivar GÜLER	Andreani HADJISTERKOTI
Sophie Bethan HANNAWAY	Asgerdur HEIMISDÓTTIR
Lucie HRDINOVÁ	Ingre IMALA
Jakub JARMUŁA	Diogo JESUS NETO
Dagur JÓHANNSSON	Þórdur JÓNSSON
Domen KAISER	Dean KELLY
Orlando KROHN	Thomas KROYER

Joži KUMPREJ	Robert LÄTT
Mei LAN NG	Marie LAURITZEN
Artūras LAURYNAS	François LE BEL
Laima LIEPINA	Fé LINDEN
Rebeca LÓPEZ RUANO	Nika LUŠNIC
Mathias MACHIELSEN	Gemma MACKINTOSH
Jere Nicholas MAHLAKAARTO	Emile MAINKA
Tuomas Kimmo Johannes MANNI	Daniel MARTIN
James MARTIN	Simon MCDOUGALL
Stefanos MELAS	Audrey MESUREUR
Sofie MONGGAARD CHRISTENSEN	Jonas NENORTAS
Michalis NICOLAOU	Melanie NIELSEN
Áron ÓCSVÁRI	Elmo PESIN
Triin PUUSEPP	Pedro ROMERO JIMÉNEZ
Zineb SAOUI	Daniel Alexander SCHOUTEN
Francesco SCICLUNA	Edgars ŠENINŠ
Łukasz ŚMIETANA	Kamilla SØLYST BJØLSETH
Bethany STALEY	Philipp STEINBERGER
Katrina THOMSON	Lise TØRLEN
Mirjam WOLFF	Arvydas ZAGARAS

SK

V novembri 2011 Európska agentúra pre rozvoj špeciálneho vzdelávania usporiadala v Európskom Parlamente Vypočutie. Členské krajiny Agentúry nominovali 88 mladých ľudí, so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami alebo bez nich a/alebo so zdravotným postihnutím, z druhého stupňa základných škôl a zo stredných škôl, na diskusiu o tom, čo podľa nich znamená inkluzívne vzdelávanie.

Cieľom Vypočutia bolo počúvanie mladých ľudí organizátormi a ďalšími účastníkmi, ako i zaznamenanie pokroku v inkluzívnom vzdelávaní v jednotlivých krajinách od roku 2007. Všetci žiaci mali možnosť zdôrazniť dôležité otázky týkajúce sa uskutočňovania inklúzie vo vzdelávaní, jej výhody a problémy, keďže ich všetkých sa inklúzia týka. Vzhľadom na to, ako často bola spomenutá v ich diskusii, dôležitosť inklúzie je nepochybne bežnou témou v živote mladých ľudí počas ich vzdelávania.

European Agency for Development in Special Needs Education

